

Recenzija

Dragan R. Simić
**Svetski poredak: politika
 Vudroa Vilsona i Frenklina
 Delana Ruzvelta – ogled**

Clio i Fakultet političkih nauka, Beograd, 2022.,
 190 str.

U ovoj knjizi od 190 stranica Dragan R. Simić, dekan i redovni profesor Fakulteta političkih nauka u Beogradu, istaknuti stručnjak u području međunarodnih odnosa, ponudio je izvrstan analitički politološki pregled “kratke povijesti” američke vanjske politike, fokusirajući se na dva najzanimljivija i sa stanovišta teorije i strategije te politike najznačajnija predsjednika Sjedinjenih Američkih Država u 20. stoljeću: Woodrowa Wilsona i Franklina Delana Roosevelta. Radi se o knjizi koja ima višestruk karakter i stoga ispunjava više svrha. Ona je, s jedne strane, odlična sinteza političkog djelovanja dvojice predsjednika koji u našoj historiografiji i politologiji dosad nisu dobili zasluženu pažnju. S druge strane, ovo je knjiga o američkoj vanjskoj politici, kao i o zamišljanju poželjnog – u okvirima mogućeg – međunarodnog poretka. Dvojica predsjednika koji su u središtu autorove pažnje djelovali su u dva velika svjetska rata, te su stoga imali mogućnost da ne samo osmišljavaju taj poredak nego i da utječu na njegovo oblikovanje nakon rata. Obojica su u tome bili donekle ometeni: Wilson time što su ga naslijedili oni koji su htjeli diskontinuitet u odnosu na

njegove ideje o vanjskoj politici, a Roosevelt svojom smrću tek nekoliko tjedana prije kraja Drugog svjetskog rata u Europi. Pa ipak, obojica su ostavila dubok i – pokazat će se – trajan trag, te su njihove ideje kasnije postale dio američkog vanjsko-političkog *mainstreama*. U tom smislu oni se mogu, kao što autor i piše, smjestiti uz bok drugim velikim američkim predsjednicima kao što su Thomas Jefferson i Abraham Lincoln. Bez obraćanja pažnje na njih dvojicu teško je – odnosno nemoguće – razumjeti politiku SAD-a u 20. stoljeću.

Osim što precizno i detaljno prikazuje politike i ideje koje su obilježile Wilsona i Roosevelta, autor ih u ovoj knjizi dovodi u vezu na način da Roosevelta opisuje čak i kao ostvaritelja nekih od glavnih Wilsonovih namjera. Pritom se kritički osvrće na one autore koji su Wilsonu i Rooseveltu upućivali kritike – npr. Wilsonu za neosnovani “idealizam”, a Rooseveltu za “izolacionizam”. Dragan Simić vraća tu dvojicu predsjednika u kontekst njihovih vremena, protiveći se nekom apstraktnom i nekontekstualnom (odnosno čak i protukontekstualnom) interpretiranju njihovih djela. Pritom ističe i glavne karakteristike njihovih politika. Posebno je značajno da naglašava važnost načela “četiri slobode” kod Roosevelta, smatrajući da je na tim osnovama izgrađen međunarodni poredak Zapada nakon Drugog svjetskog rata, a to je kasnije utjecalo i na oblikovanje posthladnoratovskog poretka u Europi i Americi. Važan je doprinos ove knjige i u novoj i originalnoj interpretaciji američke politike “neutralnosti” u 30-im godinama 20. stoljeća, jer autor odbacuje kritike koje Roosevelta označavaju kao zagovornika politike popuštanja Hitleru (*appeasementa*). Uvjerljivo pokazuje da je SAD pod

Rooseveltom podržavao Veliku Britaniju time što joj je ponudio zaštitu pomorskih konvoja te joj je omogućavao da se snabdijeva naoružanjem iz američkih izvora. Rooseveltov odnos prema Staljinu (i Staljinov prema Rooseveltu) autor stavlja, sasvim opravdano, ne samo u kontekst antifašističke koalicije nego i u okvire koje je odredila Rooseveltova ideja o "četiri policajca" poslijeratnog svijeta. Autor pritom naglašava i Rooseveltovo nastavljanje wilsonijanske politike antiimperijalizma, naročito kad se radi o evropskim nacijama, te iz te perspektive potom objašnjava razliku između Churchillove Britanije i SAD-a.

Analizirajući politike ovih dvaju predsjednika, Simić nas vodi kroz kontinuirani porast moći Sjedinjenih Država u 20. stoljeću. Premda se fokusira na dvije ličnosti koje su odlučujuće utjecale na američke vanjskopolitičke doktrine u ključnim momentima dva svjetska rata, on te ličnosti ne promatra odvojeno od struktura koje su postavile okvir za njihovo djelovanje. Ne koncentrira se na psihologiziranje ili personaliziranje politike, nego i Wilsona i Roosevelta objašnjava kao ljude svojih vremena, koji su uspjeli ta vremena u velikoj mjeri i oblikovati na način kako su smatrali da treba učiniti. Ovaj rad stoga može poslužiti kao primjer ne samo politolozima nego i povjesničarima 20. stoljeća, jer se i sam nalazi na razmeđu tih dviju akademskih disciplina te pokazuje da se politike ne mogu objasniti samo nekim uskim, monodisciplinarnim pristupima.

Simićeva knjiga može biti od koristi i suvremenim geopolitolozima, kao i teoretičarima globalizacije, jer pokazuje kako su američki predsjednici razmišljali o promijenjenom karakteru vremena i prostora,

dviju varijabli koje su ranije možda izgledale kao fiksne, ali su u 20. stoljeću postale varijabilne. Uz to autor prikazuje kako je ideja o Americi koja je sasvim sigurna jer je štite dva oceana transformirana u ideju o Americi koju oceani štite, ali ne bezuvjetno i ne stopostotno. To je dovelo i do većeg razvoja avijacije, potom i – nakon Roosevelta – nuklearnog oružja, a time i do nešto manjeg naglašavanja važnosti mornarice u američkoj vojnoj strategiji.

One koji žele dublje ući u analizu veze između unutarnje i vanjske politike ova knjiga neće ostaviti razočaranima, jer se upravo kroz djelovanje ovih dvaju američkih predsjednika vidi da se na vanjsku politiku ne mora gledati sasvim odvojeno od načela koja se žele promovirati u unutarnjoj politici, npr. kroz ideje demokracije kao samoodređenja, ideju slobode govora, religije, slobode od siromaštva i slobode od straha, kroz tezu da se Amerika brani i transformiranjem političkih poredaka u drugim dijelovima svijeta kao i obranom teritorija koje drže američki saveznici, a koji na prvi pogled nisu blizu samom američkom tlu. Sigurnosne studije će od ove knjige imati izrazite koristi jer ovdje se radi o dva tvorca sistema kolektivne sigurnosti nakon svjetskih sukoba, koji su dobro razumjeli i važnost drugih, netradicionalnih sektora sigurnosti, premda se ideje o sektorima i razinama sigurnosti pojavljuju tek u suvremeno doba.

Autor, naročito kad analizira Roosevelta, naglašava i važnost javnog mnijenja za vođenje vanjske politike, kao i njegovu (Rooseveltovu) ulogu transformatora ekonomske politike u samim Sjedinjenim Državama. Ta transformacija morala je imati i globalnu dimenziju, pa ju je dobila stva-

ranjem i razvijanjem međunarodnih ekonomskih odnosa i iz toga proizašlih međunarodnih ekonomskih institucija kao dijela sistema kolektivne sigurnosti. Naglašavanje razlike između obaveza – a time i odgovornosti – velikih država u odnosu na male, koje imaju manje mogućnosti, ali i manje obaveza za osiguranje sigurnosti u svijetu – bit će korisno onima koji se bave današnjom pozicijom malih država u globalnom poretku. Koliko god danas živimo u svijetu malih država (a danas ih ima tričetiri puta više nego u Rooseveltovo doba), i danas ostaje aktualna Rooseveltova ideja o potrebi suradnje velikih sila koje moraju osigurati da onih “10 posto problematičnih država” ne odnesu prevagu nad velikom većinom zemalja koje žele mir. Moglo bi se reći da se ta ideja pokazuje posebno važnom nakon novih sigurnosnih izazova koji su nastali nakon geopolitičkih potresa kao što su npr. 11. rujna 2001., ili rast Kine u međunarodnim odnosima, ili aktivnija uloga Rusije u suvremenom kontekstu. Rooseveltov recept za mir bio bi – suradnja velikih sila, a ne daljnje antagoniziranje među njima. To je, ujedno, bio i Wilsonov prijedlog kad je konceptualizirao prvu organizaciju koja je trebala osigurati globalnu sigurnost – Društvo naroda (Ligu nacija). Kao što autor uvjerljivo pokazuje, kritike koje su mu bile upućene – da je time zapravo potakao nestabilnost koja je vodila u novi svjetski rat – nisu bile opravdane. O tome svjedoči i ponovni pokušaj – kroz Organizaciju ujedinjenih nacija, koja je ipak, unatoč svim svojim nedostacima, imala važnu i pozitivnu ulogu u sprečavanju sukoba.

Knjiga koja je pred nama predstavlja značajan doprinos studijama međunarod-

nih odnosa, a naročito globalnog poretka, kao i američke vanjske politike, međunarodne povijesti i 20. stoljeća. Stoga zaslužuje veliku preporuku.

Dejan Jović
Fakultet političkih znanosti,
Sveučilište u Zagrebu

Prikaz

Dominique Arel i Jesse Driscoll
Ukraine’s Unnamed War.
Before the Russian Invasion
of 2022

Cambridge, Cambridge University Press, 2023.,
xi + 273 str.

U literaturi o međunarodnim odnosima, kada je riječ o politološkim kao i kada je riječ o povijesnim ili filozofskim raspravama, središnje mjesto zauzima pitanje o uzrocima ratova. Osim pitanja o uzrocima ratova uopće, kao što su npr. ljudska narav, unutarnja narav političkih poredaka, struktura međunarodne anarhije kod čuvenog Kennetha Waltza, postavljaju se i pitanja o uzrocima pojedinačnih ratova. Potonja su od osobitog interesa unutar znanstvene zajednice, ali i izvan nje, među akterima koji sudjeluju u ratovima i koji ih pokreću. Naime, jedan od važnih aspekata ratovanja odnosi se na informacijsko ratovanje, stvaranje i kontroliranje narativa o uzrocima rata, jer on bitno utječe na percepciju poli-